

Pravidla pro úpravu studií se (z)mění

Jak asi většina čtenářů ví, redakce několika českých pedagogických časopisů se dohodly na stejných nebo velmi blízkých požadavcích na úpravu rukopisů. Vyšli jsme při tom z pokynů pro autory, které na základě šestého vydání pravidel Americké psychologické společnosti (APA) vytvořila redakce časopisu *Pedagogická orientace*. Tuto dohodu považují za velmi dobrý krok, který usnadňuje práci autorům i redaktorům. Zároveň přispívá ke konzistenci mezi články otiskovanými v češtině, slovenštině a angličtině. Domácí autory připravuje na publikování v mezinárodním prostředí, kde styl APA užívá řada sociálněvědních časopisů.

V říjnu 2019 se na americkém trhu objevilo nové, sedmé vydání manuálu odrážející aktualizaci pravidel APA. Čeká nás tedy zřejmě změna – vítaná už pro to, že nové vydání reaguje na proměny odborné i masové komunikace, jež přinášejí nová média a s nimiž se i my jako autoři a redaktori musíme vyrovnat. Věřím, že k úpravě pokynů pro autory opět dojde na základě dohody redakcí (a budou pak zveřejněna na webových stránkách jednotlivých časopisů), ale to si může vyžádat nějaký čas a čeká nás určité přechodné období. V současné době náš časopis přechází na model, kdy je každý článek zpracováván samostatně a po recenzním řízení a po obdržení finální verze textu je publikován co nejdříve on-line. V tištěném čísle časopisu se tak mohou vedle sebe objevit články upravené podle „staré“ i „nové“ normy. Autoři by však v rámci jednoho článku měli dodržovat shodná pravidla.

I když nám objednaný výtisk nového vydání publikačního manuálu APA dosud nedorazil, z dostupných informací je zřejmé, že základní principy zůstávají stejné – cílem je jasnost, hutnost a přehledná struktura studií. Ještě větší pozornost bude věnována etické stránce psaní a publikování a předcházení možné předpojatosti v jazykovém vyjadřování.

V oblasti pravidel pro citace literatury se zdá, že (kromě podrobnějších pokynů pro citování takových typů sdělení, jako jsou příspěvky na sítích Twitter či Facebook) nepůjde o příliš velké změny. Ve vlastním textu článku se nyní zjednoduší pravidlo pro citování práce se třemi a více autory – již od první citace se bude uvádět pouze jméno prvního autora následované zkratkou „et al.“. Zkratku uvádím v uvozovkách, neboť doposud se lingvistické příklady vyznačovaly kurzívou, nově se budou uvádět právě v uvozovkách.

V seznamu literatury u knižních publikací odpadne místo vydání (zůstává pouze vydavatel). Pro současnou publikační praxi je charakteristický fenomén kolektivního

6 autorství, a to odráží úprava dalšího pravidla – nyní se budou uvádět příjmení a iniciály všech autorů až do počtu dvacet (dosud jen do sedmi autorů). U publikací dostupných on-line se budou uvádět adresy jednotně, neboli DOI se budou formátovat stejně jako jiné URL (vše bude začínat <https://>). Již nyní se uplatňuje pravidlo, že datum stažení nebo návštěvy webového dokumentu se uvádí pouze v případě, kdy je možné očekávat změnu on-line verze dokumentu. Nově u dokumentů, u nichž není třeba uvádět datum návštěvy, jejich URL bude bez slov „Dostupné na“, v anglických člancích bez slov „Retrieved from“.

Doporučení APA ovšem pokrývají mnohem širší problematiku než úpravu seznamu literatury. S novou verzí pravidel budou těsněji spojena i podrobnější vodítka pro psaní a posuzování empirických článků (*APA Style Journal Article Reporting Standards*, viz <https://apastyle.apa.org/jars/>), jejichž cílem je zvýšení metodologických standardů. Lze očekávat, že s nimi redakce a mnozí recenzenti budou v rostoucí míře při posuzování článků pracovat a že totéž budeme očekávat od autorů.

Z hlediska redakčního rozhodování se ovšem práce s různými druhy studií poněkud odlišuje. Letmý pohled do obsahu tohoto čísla naznačuje, že jsou v něm zastoupeny asi všechny obvyklé typy článků – studie přehledová, teoretická, metodologická i empirické články. Naším cílem je i nadále podporovat podobnou žánrovou pestrost (i když bychom si přáli, aby se v našem časopisu objevovalo více dobrých kvantitativních, v ideálním případě také experimentálních empirických studií). Pro systematické přehledové studie a meta-analýzy máme jistou oporu třeba v doporučení PRISMA (lze se jím do určité míry inspirovat i v případě narativních přehledů, jež jsou v našich podmínkách přece jenom častější). O poznání méně vodítek v redakci máme při posuzování metodologických studií, a zejména vnímáme v naší dosavadní praxi neostrou hranici mezi teoretickými či historickými studii a eseji. Do těchto rubrik tak občas pronikne text, který asi všechna kritéria na daný typ studie nesplňuje – i když to nemusí nutně být na škodu. Podstatné však je, aby recenzované studie bez ohledu na zařazení byly nejen formálně pečlivě zpracované, ale především metodologicky transparentní a věcně významné. V době, která autory tlačí do překotného publikování, je důležité nezapomenout, že všechna ta vodítka a formální kritéria nám mají pomoci lépe provádět výzkum školního vzdělávání a komunikovat jeho výsledky.

A na závěr ještě jedna změna: zakládající člen redakce našeho časopisu David Greger přechází z výkonné redakce do mezinárodní redakční rady. Děkujeme mu za dosavadní působení, bez nějž by časopis nejspíš nevznikl ani nepřežil až doposud, a těšíme se na spolupráci v jeho nové roli.

Dominik Dvořák